

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

V.

Celovec, v soboto 19. III. 1949

Štev. 23 (208)

Wedenig in Schumy sta pričela
z novimi hujskaškimi pohodi

Ko so preteklo sredo z velikim hrupom pozivali prebivalstvo Celovca na tako imenovano »Grosskundgebung« za nedeljno Koroško in potom propagandnega avtomobila najavljali, da bo deželni glavar Wedenig »poročal« o londonskih pogajanjih za avstrijsko mirovno pogodbo, je bilo že vnaprej jasno, da bodo Wedenigova izvajanja polna hujskanja proti koroškim Slovencem in novi Jugoslaviji. Tudi je bilo jasno, da Wedenigov govor ne bo drugega kot predvsem klevetanje naprednega gibanja slovenskega ljudstva na Koroškem, ki se v okviru Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško bori za svojo nacionalno in socialno osvoboditev.

V svojem govoru, s katerim je hotel ovreči »laži« dr. Behlerja, je gospod Wedenig v svojem velikem navdušenju šel očitno predaleč, kajti nehoti so mu ušla nekatera priznanja, ki nedvomno potrjujejo izvajanja jugoslovanskega zastopnika dr. Behlerja, hkrati pa razkrinkujejo laži avstrijskega zunanjega ministra dr. Gruberja.

Tako je Wedenig v svojem »znamenitem« govoru v Landhaushofu med drugim priznal, da »v deželnem zboru in vladni vsekakor ni nobenega člana Osvobodilne fronte«. S temi besedami Wedenig jasno potrjuje ugotovitve dr. Behlerja, da koroški Slovenci nimajo možnosti, da bi v javnih ustanovah zastopali svoje nacionalne in socialne interese. Svetovni javnosti je znano, da je Osvobodilna fronta edina organizacija, ki je na podlagi svoje dosledne borbe za pravice slovenskega ljudstva na Koroškem upravičena, da zastopa interese koroških Slovencev. Na podlagi tega pa je tozadevno priznanje Wedeniga v očitnem nasprotju s trditvami dr. Gruberja, ki je trdil, da zavzema koroški Slovenci odločilna mesta v vseh uradih in ustanovah.

Nadalje Wedenig tudi ni mogel mimo tega, da ne bi — čeprav z nekoliko spremenjenimi besedami — ponovno grozil s

koroškimi pestmi ter z izselitvijo koroških Slovencev, ki se borijo za svoje najosnovnejše pravice. S tem se je znova postavil v isto vrsto s svojim nacističnim predhodnikom Pieschem, ki je že marca leta 1946 kot takratni deželni glavar izjavil, naj se narodno zavedni koroški Slovenci, ki se borijo za svoje življenjske interese, »preselijo na jug«. Prav tukaj pa je Wedenig zašel spet tako daleč, da je nehoti pokazal svojo slabo stran, ko je poudaril, da on ne bi ostal v državi, ki mu ne ugaja, ter bi državo, v kateri se ne počuti dobro, zapustil. Po vsem tem se je moral Wedenig v Hitlerjevi »Veliki Nemčiji«, ko je kot zaupnik DAF upravljal bivše socialistične konzume, prav dobro počutiti, kajti nikdar ni zapustil te države, pač pa je izrazil svoje veselje nad priključitvijo Avstrije k Nemčiji.

Značilno za ta Wedenigov govor, ki bi baje moral predstavljati poročilo o poteku londonskih pogajanj za avstrijsko mirovno pogodbo, pa je dejstvo, da Wedenig najvažnejšega dela konference — novih jugoslovanskih predlogov — sploh ni omenil. Ni jih omenil zaradi tega, da pre-

bivalstvu ne bi bilo treba povedati, da je Jugoslavija stavila svoje nove predloge v interesu miru, v interesu čimprejšnje sklenitve mirovne pogodbe z Avstrijo in s tem tudi v interesu avstrijskega ljudstva. Smatral je za mnogo bolj primerno, da je hujskal proti volji Jugoslavije za sporazum, da je jugoslovanske narode in njihovo vodstvo psoval kot »nacionalsocialiste v sosednjih deželah« in s tem podpiral nacionalno mržnjo do koroških Slovencev, ki se bore za svoje pravice. Temu je služila tudi njegova hujskaška trditve, da »koroški Slovenci tudi mnogokrat razvijajo veleizdajalsko delavnost«. Tudi s tem diskriminiranjem koroških Slovencev, ki ga je dr. Gruber svoječasno sovjetskemu zastopniku v Londonu skušal utajiti, je hotel Wedenig zaneti nov šovinizem, ki je prišel do izraza že na »Kundgebung« sami v obliki različnih medklincev in protislovenskih izpadov.

Sličnih »Kundgebung« pa ima Wedenig po Slovenskem Koroškem predvidenih danes in jutri še več. Očitno je, da bodo služile istemu namenu: netenju šovinizma in nacionalne mržnje do koroških Slovencev.

Hujskanje velenenških propagandistov
ne bo strlo borbe koroških Slovencev

Nikakor ni naš namen, da bi se v našem listu bavili s prireditvami in zborovanji avstrijskih reakcionarnih plasti in velenenških šovinstov. Toda potrebno se nam zdi, da kljub temu omenimo tako imenovano »Grenzlandkundgebung«, ki so jo velenenški šovinsti v OeVP preteklo nedeljo priredili v Železni Kapli. Reakcionarni tisk je poročal, da je prebivalstvo Železne Kaple na tem »velikem« zborovanju »manifestiralo zahtevo obmejne prebivalstva, da pri odločanju o usodi te dežele nihče drugi nima odločati kot volja ljudi, volja večine te obmejne dežele«. Izmišljenih velikanskih števil o udeležbi

»domovini zvestega prebivalstva«, ki jih avstrijski reakcionarni tisk običajno rad navaja ob takšnih »Kundgebung«, se tokrat niso upali napisati, ker je iz peščice šovinstov in neofašističnih BHS-ovcev, ki so prišli poslušat starega velenenškega hujskača, pač težko napraviti prepričljivo okrožilo število. Tega pa iz razumljivih vzrokov tudi niso mogli zapisati, da je prav prebivalstvo iz Železne Kaple in širne okolice svoje prepričanje in svojo voljo, predvsem pa svojo nesporno pripadnost k celokupnemu slovenskemu narodu izrazilo že takrat, ko se je v velikanskem številu aktivno udeležilo narodnoosvobodilne borbe slovenskega naroda, saj je dala Železna Kapla in okolica največ partizanov in prav v teh gorskih krajih skoraj ni bilo hiše, ki ne bi bila podpirala partizanske borbe.

Kot govornik na nedeljskem »zborovanju« oziroma na »Grenzlandkundgebung« je nastopil vpokojeni minister ing. Vincenc Schumy, ki ga vsi koroški Slovenci poznamo kot germanizatorja in bivšega sodelavca vojnega zločinca Maier-Kalbitscha.

Da Schumy v vseh svojih govorih ne

Sovietska zveza še nadalje podpira
jugoslovanske zahteve

London. — V nadaljevanju londonskih pogajanj so namestniki zunanjih ministrov štirih velesil sklenili, da nadaljujejo debato o mejah in reparacijah. Zedinili so se, da kot podlago za to debato vzamejo jugoslovanske predloge z dne 24. februarja 1949.

Britanska delegacija, ki je konec preteklega tedna stavila svoje predloge k vprašanju pravic slovenskega prebivalstva v sedanji Avstriji, ni vztrajala na tem, da bi tudi te predloge vzeli kot podlago za diskusijo.

Namestniki so nato pričeli razpravljati o drugi točki jugoslovanskih predlogov, ki predvideva jamstvo politične, gospodarske in kulturne avtonomije za oni del

IZ VSEBINE

Imperialisti hočejo ponovno preprečiti sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo — Atlantski pakt ogroža mir in varnost v svetu — Domovina — Češnje — Po poti štirinajste — Pred 535. leti je bilo zadnje ustoličenje na Gosposvetem polju — Knežji kamen

zna drugega kot da hujska proti koroškim Slovencem in kleveta njihovo narodno osvobodilno borbo, vemo. Tokrat pa je to hujskanje doseglo svoj višek. Njegove izjave »Titovi partizani so prišli, da osvajaajo, ne pa da osvobajajo« in »Z OF rovar na Koroškem očiten neofašizem« najgloblje žalijo čustva vseh slovenskih antifašistov in so tako podle in nesramne, da so vzbudile silno ogorčenje pri vsem naprednem in demokratičnem prebivalstvu. Ves svet ve, da na Koroško ni »prišel« noben Titov partizan, da bi »osvajal«, temveč da so se koroški Slovenci v sklopu Titove armade borili proti fašističnemu nasilju in še pred prihodom angleške okupacijske armade osvobodili ozemlje Slovenske Koroške izpod fašističnega jarma. Svet pa tudi ve, kje je bil v tem času gospod Schumy. — Prav tako je splošno znano, da so koroški Slovenci kot aktivni borci v vrstah Titovih partizanov ali s tem, da so neposredno podpirali narodnoosvobodilno borbo, ki jo je vodila Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško, edini na ozemlju senžermenske Avstrije nudili nacifašizmu učinkovit odpor. Koroški Slovenci pod vodstvom Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško tudi danes vztrajajo v svoji borbi proti vsem ostankom fašizma, proti fašistični oziroma nacistični ideologiji, ki se v tako imenovanem »Bund der heimattreuen Südkärntner« in njegovimi »Wurffkomandami« ponovno poživlja ravno zato, ker jo netijo hujskaški govori Schumy-ja, Wedeniga in drugih šovinističnih nestrpnencev in hujskačev.

Prav tako je znano, da je Schumy na vseh svojih dosedanjih položajih smatral za svojo najnujnejšo nalogo, da hujska proti koroškim Slovencem. Že 1922. leta je pozival na teror nad koroškimi Slovenci, ko je na landbundovskem zborovanju v Žitavi vesi izjavil: »... če bodo imeli (koroški Slovenci Op. ur.) kakšno zborovanje ali priredilo kakšno igro, jih na vsak način razbijte!« V nekem članku, ki ga je napisal in objavil preteklega leta, navaja Schumy kot smernico za »zvestobo do domovine« zahrbtni napad neonacističnih Wurffkomand na miroljubno manifestacijo koroških Slovencev dne 16. marca 1947. leta v Železni Kapli, kjer so bili napadalci — člani Wurffkomand — ki so izvedli to »domovinski zvestost« dejanje, v veliki večini inozemski fašistični DP-jevci.

Iz tega je jasno razvidno, da so Schumy in njegovi somišljeniki ostali to, kar so vedno bili: germanizatorji slovenskega ljudstva na Koroškem. To nam tudi prikazuje, da se jih držijo vsi znaki stare velenenške ter tudi neofašistične ideologije. Ta ideologija prihaja do izraza predvsem v njihovem zadržanju napram koroškim Slovencem in njihovem naprednemu gibanju v Osvobodilni fronti za Slovensko Koroško.

Demokratska opozicija proti vključitvi
Italije v atlantski pakt

Rim, 13. marca. Dpisnik Tanjuga poroča: Prvak italijanske socialistične stranke Pietro Nenni je v parlamentu med razpravo o zunanji politiki vlade obtožil De Gasperijevo vladu, da je samovoljno zapletla Italijo v atlantski pakt. Poudaril je, da predsednik vlade De Gasperi ni hotel obrazložiti pred parlamentarno komisijo za zunanje zadeve podrobnosti o voljaških in političnih obveznostih, ki jih je sprejela Italija s tem, da je stopila v atlantski pakt. Nenni je trdil, da je De Gasperi storil to zato, ker hoče pristopitev k atlantskemu paktu vsiliti parla-

mentu s pomočjo krščansko-demokratske večine.

Atlantski pakt je napadalni pakt. Italiji odvzema nacionalno neodvisnost in jo tira v razne usodne pustolovščine. V imenu demokratske opozicije je Nenni odklonil zahtevo vlade za priključitev Italije k atlantskemu paktu in zahteval, naj vlada razglaša in izvede o tem ljudski referendum. V zaključku svojega govora je Nenni izjavil, da se bo demokratska opozicija z vsem italijanskim ljudstvom borila proti atlantskemu paktu prav tako odločno, kot so se italijanski antifašisti borili zoper nacifašizem.

Protestne akcije italijanskega delovnega ljudstva

Iz vseh krajev Italije poročajo o množičnih demonstracijah delovnih množic zoper vladu, ki je zapletla Italijo v atlantski pakt.

Pred poslopjem italijanskega parlamenta so bile velike mladinske demonstracije. Na poziv Zveze italijanske mladine pa je nad 10.000 mladincev demonstriralo pred ministrstvom za zunanje zadeve. Proti mladincem, ki so nosili transparente z napisi »Nočemo vojne — borili se bomo za mir«, je vlada poslala policijo, ki je ranila več demonstrantov, mnogo pa jih je aretirala.

V Milanu so delavci ustavili delo za

eno uro. Na protestnem zborovanju, ki se ga je udeležilo nad 200.000 delavcev, so sprejeli resolucijo, v kateri poudarjajo, da se bodo delavci borili proti atlantskemu paktu za mir in neodvisnost Italije.

Rim, (TASS). V Rimu je prispela delegacija iz Milana, ki je v imenu delovnih ljudi Lombardije izročila predsedniku republike protestno pismo proti vključitvi Italije v atlantski pakt.

V Rimu so na zidovih napisali: »Italijanska mladina se nikoli ne bo borila proti Sovjetski zvezi«, »Proč s atlantskim paktom, ki je pakt vojne«, »Gospodje v vladi se boste morali boriti sami in drugi.

Pogajanja se nadaljujejo.

Imperialisti hočejo ponovno preprečiti sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo

Pod tem naslovom prinaša »Ljudska pravica« članek, v katerem je med drugim rečeno:

Do sedaj so predstavniki zapadnih sil na vseh konferencah, kjer so razpravljali o mirovni pogodbi za Avstrijo, s svojim trdovratnim odklonilnim stališčem do zakonitih teritorialnih in reparacijskih zahtev FLR Jugoslavije onemogočili sklenitev mirovne pogodbe. Zapadne sile pod vodstvom ZDA na vseh mednarodnih konferencah podirajo temelje miru v svetu in poleg tega sklepajo še nove napadalne bloke. Značilen je primer s tržaškim guvernerjem. Zapadne sile so odklonile guvernerja, ki so ga same predlagale samo zato, da so okupacijske čete še nadalje ostale v Trstu. Brez dvoma imajo zapadne sile tudi z Avstrijo daljnosežne imperialistične načrte in so zainteresirane na nadaljnji okupaciji Avstrije.

Nobena tajnost ni več, da zapadne okupacijske sile pripravljajo pod vodstvom ZDA nov »anšlus« Avstrije k zapadni Nemčiji in da so v ta namen sklenile že več gospodarskih pogodb, kakor jih je nekoč sklenjal Göring. Če pa pri vsem tem še upoštevamo, da v Biconiji obnavljajo vojno industrijo ter da v Avstriji in zapadni Nemčiji postavljajo na odgovorna mesta naciste, je potem tudi jasno, zakaj predstavniki imperialističnega tabora zavirajo sklenitev pravičnega in demokratičnega miru z Avstrijo.

Te svoje imperialistične načrte uresničujejo zapadne sile preko avstrijske vlade, ki je orodje v njihovih rokah. Znano je, da kancler Figl, neposredni naslednik Schuschniggja in Dolfusa, ki sta ugodila pot Hitlerju, danes hlapčevsko služi anglo-ameriškim imperialistom. Taka avstrijska vlada se je zato postavila v vprašanje sklenitve mirovne pogodbe na stališče, ki najbolj odgovarja interesom zapadnih sil. Za avstrijsko reakcijo ni važno ali sklenejo pravično mirovno pogodbo, ki bi pripomogla k prijateljskemu sodelovanju z Jugoslavijo, ona hoče skleniti samo tako mirovno pogodbo, ki bo odgovarjala ameriškim interesom in Srednji Evropi. Sicer pa je avstrijski minister Gruber v zvezi z londonsko konferenco izjavil dopisniku »United Pressa«, da Avstrija »nima interesa, da pride za vsako ceno do mirovne pogodbe...«

Nastop Gruberja pred namestniki zunanjih ministrov v Londonu je bil ponovni dokaz, da avstrijska reakcija ne želi pravične mirovne pogodbe. Z odklonitvijo jugoslovanskih predlogov, brez slehernih utemeljenih argumentov, je avstrijska vlada dokazala, da odklanja prijateljsko sodelovanje z Jugoslavijo. Karakterističen za nepomirljivega duha avstrijske vlade je odgovor dr. Beblerja gospodu Gruberju: »Tisto, kar povzroča skrb, je duh, ki izvira iz tega ravnanja, in to je, da ni niti sledu obžalovanja zaradi trpljenja, ki so ga avstrijske čete povzročile sosednim slovanskim narodom, niti želje, da se ustvari podlaga za dober in trajen

sporazum z njimi na podlagi pravične rešitve vprašanja meje...« Brez dvoma, da je tako stališče avstrijske vlade v popolnem nasprotju z najosnovnejšimi principi demokracije in da kaže pomanjkanje sleherne želje po utrditvi miru v svetu.

Pri vsem tem pa je vsega obsojanja vredno tudi pisanje avstrijskega naprednega tiska. Namesto da bi zavzel načelno stališče do tega vprašanja, je začel s podlim podtikanjem Jugoslaviji: »Če mora Avstrija biti tista, ki naj plača Titovo izdajstvo nad grškimi partizani« in podobnim pisanjem, ki je značilno za reakcionarno propagando. Poslanec Komunistične partije Avstrije v koroškem deželnem zboru Kazianka je februarja glasoval za brzojavko dr. Gruberju, v kateri skupno s koroško reakcijo zahteva nedotakljivost sedanjih mej. Tega klečeplazenja pred avstrijsko reakcijo ne morejo opravičiti avstrijski komunisti z nobenimi platonskimi izjavami o pravicah koroških Slovencev, da sami odločajo o svoji državni pripadnosti itd.

Predstavniki ZDA, Anglije in Francije zagovarjajo na londonski konferenci tako rešitev, po kateri bi dunajska vlada obdržala Slovensko Koroško, do katere Avstrija nikoli ni imela pravice; zagovarjajo pravico napadalca in podpirajo zahteve po tuji zemlji. S tem, da predstavniki zapadnih sil trdovratno podpirajo stališče avstrijske vlade, zagovarjajo ponemčevanje koroških Slovencev, ki ga je začela

habsburška monarhija, nadaljevala senžermenska republika in je doseglo svoj višek pod Hitlerjem. Štiri leta po vojni pa se zatiranje nadaljuje pod kanclerjem Figlom. Stališče zapadnih sil pomeni zagovarjanje nasilja, podpiranje nacističnega načela o »nedeljivi Koroški« in podžiganje germanskega navalu proti koroškemu Slovincem. S takim stališčem predstavniki ZDA, Velike Britanije in Francije odkreajo koroškim Slovincem pravico, da sami odločajo o svoji usodi, ki jim jo garantira Atlantska listina in Ustanovna listina Združenih narodov.

Čisto drugačno pa je stališče jugoslovanske vlade in Sovjetske zveze, ki dosledno podpira jugoslovanske zahteve. Jugoslavija je na konferenci v Londonu ponovno dokazala, da iskreno želi skleniti mirovno pogodbo z Avstrijo in je šla do skrajnih mej. Nihče na konferenci ni mogel ovreči jugoslovanskih zahtev, ki so jasne in nesporne. Tovariš dr. Bebler je dne 11. marca na seji namestnikov zunanjih ministrov izjavil: »Če pa se ho kljub naši pomirljivosti, ki izvira iz naše globoke ljubezni do miru, vendar pokazalo, da ni mogoč sporazum o koroškem vprašanju, bodo odgovorni za vse to tisti, ki so zavrnil podlago, da se doseže možni sporazum, ki smo ga ponudili.«

Kakor pri prejšnjih konferencah, tako skuša tudi v tem primeru reakcionarni tisk prevladati krivdo za morebitni neuspeh konference na Jugoslavijo in Sovjetsko

Jugoslavija razstavlja na velesejmu v Pragi

Praga, 14. marca (Tanjug). Včeraj se je pričel v Pragi pomladanski praški velesejem, v katerem sodeluje vrsta evropskih držav, med njimi tudi Jugoslavija. Poleg raznih kmetijskih proizvodov, proizvodov domače obrti, lahke industrije so letos v jugoslovanskem paviljonu tudi novi izdelki težke industrije, ki jih Jugoslavija prvič razstavlja na mednarodnih velesejmi. Razstavljeni so doma izdelani kamioni, mlatilnice, selektorji, motorna stiskalnica za seno, plug znamke »Olt«, kosilni stroj znamke »Zmaj«, sejalni stroj ter drugi kmetijski stroji in naprave, nadalje izdelki kemične industrije, industrije

stekla in keramike ter razne rude in kovine. Med izdelki jugoslovanske težke in kovinske industrije so razstavljeni: kinoprojektor, izdelek tovarne »Iskra«, telefonski aparati, dinamo za avtomobile, pnevmatična kladiva, različni elektromotorji, izdelani v tovarni »Rade Končar«, model generatorja »Mariborski otok« ter mnogo drugih strojev in strojnih delov.

Množica obiskovalcev z veliko pozornostjo ogleduje razstavne prostore tega paviljona. Zlasti veliko zanimanje vzbujajo prvi izdelki jugoslovanske težke kovinske industrije.

Nizozemsko ljudstvo manifestira za mir

Haag, 15. marca (TASS). V Rotterdamu in Amsterdamu sta bili veliki zborovanji za zaščito miru in proti angloameriškim vojnim hujšakem ter njihovim najemnikom. Na zborovanju v Rotterdamu je govoril član parlamenta Van Santen, ki je ostro grajal politiko nizozemske vlade. Predsednik indonezijske organizacije na Nizozemskem je pozval zborovalce, naj zahtevajo svobodo za indonezijsko ljudstvo in umik nizozemskih čet iz Indonezije.

Po navodilih angloameriških vojnih hujšakov bo nizozemska vlada povečala

svoje oborožene sile, piše »De Waarheid«. Vlada je sklenila, da bo odslej naprej vpoklicala vsako leto deset tisoč nabornikov več.

List pripominja, da je v Indoneziji že 155.000 nizozemskih vojakov, ki se bore za koristi ameriških in nizozemskih imperialistov in poudarja, da zahtevajo od nizozemskega ljudstva velike žrtve za uresničenje napadalnega atlantskega pakta. List poziva nizozemske delavce, naj odločno protestirajo proti vladnim vojaškim načrtom.

nimo pritiska za skandinavске države in povabila Italiji, naj se tudi ona pridruži atlantskemu paktu. Sovjetska vlada presoja v svoji dne 29. januarja objavljeni deklaraciji zunanje ministra ZSSR z vso upravičenostjo severno-atlantski pakt kot izraz stremljenja anglo-ameriškega bloka po svetovnem gospostvu. Izgovorji, da Sovjetska zveza ogroža s svojo politiko miroljubne dežele in celo obstoj same Organizacije združenih narodov, so ničevi in Anglo-Američani sami ne verujejo vanje. Čemu naj bi bila na primer za obrambo ZDA in Velike Britanije potrebna ameriška vojska oporišča v Italiji, Grčiji in celo na Skandinaviji?

Anglo-ameriški imperialisti sovražijo že samo misel na mirno reševanje sporov in vzpostavitev trajnega miru. V svoji zaslepljenosti ignorirajo pri tem celo najvažnejše dejstvo, da je pretežna večina človeštva zelo zainteresirana na ohranitvi in uvrstitvi trajnega demokratičnega miru. In to je njihova slabost. Demokratične ljudske množice se ne dajo preslepiti z navadnimi varljivimi besedami in zagotavljanji. One se zavedajo, da vodi atlantska zveza na zelo nevarno pot. V njej vidijo korak imperialistov, ki bo še bolj poglobil prepad med Sovjetsko zvezo in Ameriko. Ljudske množice se zavedajo,

zvezo. Toda ne bodo uspeli, da bi prevzeli svetovno javnost; danes so vse napredne sile v svetu obveščene o stališču Jugoslavije in soglašajo s tem, da so naše zahteve upravičene in utemeljene. Odgovornost za ponovni neuspeh konference pade na tiste kroge, ki so prežeti z duhom velikonemške misli o »nedeljivi Koroški« in ki zagovarjajo nadaljevanje stare politike germanizacije in iztrebljanja koroških Slovencev.

DROBNE VESTI

Letos bodo v Skoplju investirali nad pol milijarde dinarjev v gradbena dela. Za stanovanjske hiše so dodali 228 milijonov dinarjev. Letos bodo pridobili 1300 stanovanj.

Rudarske vagončke so začeli izdelovati v Slavonskem Brodu. Tovarna Djuro Dlaković je začela serijsko izdelovati vagončke, ki imajo po 3,5 m³ prostornine.

Letos bodo nalovili nad 23.300 ton morskih rib. Po letošnjem planu moralo naloviti 23.306 ton rib ali približno 3,5 krat več kakor pred vojno. Urejeno odkupno omrežje omogoča ribičem, da morejo takoj prodati vse ribe. Zdaj tudi že uporabljajo hladilnike za daljši prevoz. Ribiči imajo čedalje več inventarja. Vedno več je ribičskih zadrug. Doslej je delovalo v Istri, hrvatskem Primorju in Dalmaciji 86 zadrug, zdaj pa se ustanavljajo nadalje. Ljudska oblast je dala zadrugam 36 ribičskih ladij in 170 ladijskih motorjev.

Obnova požganih naselij je popolnoma končana v osmih okrajih LR Hrvatske. Po osvoboditvi so v LR Hrvatski obnovili nad 50.000 stanov. hiš. Država je dala 1.033.000.000 din podbore. Letos še morajo zgraditi ali obnoviti 9580 hiš.

Mehanizacija železniškega premogovnika. Da čim bolj premagajo težave, ki jih povzroča pomanjkanje delovnih ljudi, si prizadevajo mehanizirati delo. Med drugim so doslej mehanizirali zasiranje izkoriščenih rovov; delo so pospešili za 30 odstotkov. Delovni kolektiv je presegel februarski plan za 2,1 odstot.

Začetek velikih gradbenih del po novem sarajevskem regulacijskem načrtu. Regulacijski načrt, ki so ga nedavno sprejeli, je najboljše rešitev vprašanja, kako bi razširili mesto in najbolj uporabili zemljišča. Letos bodo začeli graditi na Čengić-vili veliko stanovanjsko četrt za 1760 stanovani. Ražen tega bodo letos zgradili stanovanjske hiše s 450 stanovanji za oficirje. Končati bodo delo pri številnih stanovanjskih hišah, ki so jih začeli graditi lani. Letos bodo gradili tudi številna upravna poslopja: palače Ljudske skupščine, predsedstva vlade in poslopja za več ministrstev. Zgradili bodo tudi več turističnih objektov.

Posadka parnika »Durmitor« na Reki si je priborila predhodno zastavo kot najboljši kolektiv pomorske plovbe. Kolektiv je nagradilo ministrstvo za mornarico ter tudi podjetje.

Na akademiji ob priliki osmega marca so bile nagrajene najboljše organizacije APŽ in tudi poedine članice, ki so se posebno odlikovale.

Atlantski pakt ogroža mir in varnost v svetu

Letos, 14. januarja je zunanje ministrstvo ZDA objavilo dolg dokument z naslovom »Izgraditev miru — kolektivna varnost na področju Severnega Atlantika«. V tem uradnem dokumentu je navedeno v glavnih potezah stališče ZDA do tako imenovanega »severnoatlantskega pakta«, o katerem se je začela ameriška vlada obenem z vlado Kanade pogajati preteklo leto z vladami Velike Britanije, Francije, Belgije, Nizozemske in Luksemburga. Medtem ko so minulo leto vladajoči krogi petih omenjenih zahodno-evropskih držav z izgovorom skupne obrambe sklenili vojaško politično zvezo pod pokroviteljstvom ZDA, pa izvajajo letos daljnosežni angloameriški načrt o ustanovitvi »severoatlantske zveze«, v kateri sodelujejo iste evropske države in Kanada pod neposrednim vodstvom ZDA. To je uradno potrdil tudi predsednik ZDA Truman, ko je 20. januarja t. l. izjavil, da bo senatu v najkrajšem času predložil v proučitev osnutek take pogodbe.

Osnutek atlantskega pakta je zdaj že prispel v prestolnice evropskih držav in ga proučujejo zunanji ministri zainteresiranih dežel. Čim bodo prizadete vlade odgovorile zadovoljivo, bo objavljeno be-

sedilo pakta, v začetku meseca aprila pa bo severnoatlantski pakt slovesno podpisan v Washingtonu ali na Bermudskih otokih.

Atlantski pakt, čigar napadalni značaj z ostjo proti Sovjetski zvezi in deželam ljudske demokracije in njegovo stremljenje po anglo-ameriškem gospostvu na svetu sta več kot očitna, se bliža torej uresničenju. Naj njegovi tvorci, sedanjí vladajoči krogi v ZDA in Veliki Britaniji, še toliko govore o svoji miroljubnosti in obrambnem značaju tega pakta — dejstva razkrinkava njihove prave namene in resnične smotre atlantskega pakta. Ustanavljanje pomorskih in letalskih oporišč po vsej zemeljski obli, sklepanje raznih vojaško-političnih zvez pod zaščito ZDA, neprestano oboroževanje, nasprotovanje razorožitvi kakor tudi prepovedi uporabljanja atomskega orožja, navzočnost angleških in ameriških čet na ozemljih vrste držav, ki so članice Organizacije združenih narodov, zavlačenje sklenitve mirovne pogodbe z Nemčijo in Japonsko ter okupacija teh dveh dežel na nedoločen čas — to so pač dovolj tehtni dokazi, da ne gre za obrambo, ampak za izrazito napadalno zvezo, da niti ne ome-

da je kolektivna varnost vsekakor učinkovitejše sredstvo za ohranitev miru, kakor vojaški napadalni pakti, ki jih ustvarjajo ZDA in Velika Britanija.

Severno-atlantski pakt je obsojen na neuspeh, kajti sporazumi nimajo nobenega pomena, ako ne morejo združiti narodov, v katerih imenu se podpisujejo. In med pakte, ki bo podpisan brez in celo proti volji prizadetih narodov, spada tudi atlantski pakt, ki ga odklanjajo milijoni in milijoni delovnih ljudi po vsem svetu. Jasnim in poštenim besedam generalnega sekretarja KP Francije Maurice Thoreza, da v primeru napada na Sovjetsko zvezo francosko ljudstvo ne bo podpiralo napadalcev, pač pa Sovjetsko armado, ako bi pri preganjanju sovražnika prekoračila meje Francije, so se pridružili voditelji ljudskih množic v Italiji, Veliki Britaniji, Nizozemski, Švici, Danski, Švedski, v okupiranih conah Nemčije, in tudi v Združenih državah Amerike ter v britanskih dominionih. Odločna volja delovnih ljudi v borbi za trden mir, oprta na materialno in moralno silo Sovjetske zveze in svobodnih narodov vzhodne Evrope, bo prej ali slej spametovala in streznila tudi razgrete glave vojnih hujšakov v Ameriki in Veliki Britaniji.

(Po »Slovenskem poročevalcu«.)

DOMOVINA

FERDO KOZAK:

Ne morem reči, da se mi je to, o čemer sem hotel spregovoriti, pripetilo natančno tega in tega dne, ob tej in tej uri. Prav tako se mi upira zapisati, da menda sploh nisem doživel nič resničnega, pač pa le sanje, nič drugega kakor dolge samotne noči čudne sanje.

So stvari na svetu, za katere ne vemo, ali jih je rodil lasen um ali le sen. Nenadoma, ob kakršni koli priliki nam z neznanjsko svetlobo napolnijo srce in vžgo vani globoko, živo sled. Ta sled ostane v nas: nosimo jo s seboj in marsikaj v življenju dobiva poslednji drugačen smisel in drugačen pomen za nas.

Nekaj podobnega sem doživel mrzle zimske noči v izgnanstvu. Nenadoma se mi je utrgala nit sanj in skoraj presenečen sem odprl oči. Sobico, v kateri sem živel takrat, je zalivala hladna svetloba, kajti od zunanje strani je pritiskal na šipe zimski mesec svoj široki obraz. Daleč nekje je ropotal kmečki voz, v sosednji sobi je nekdo kašljal in kadar je od časa do časa zamrznil krog in krog sleherni curek življenja, sem čul iz dolnjega nadstropja enakomerno tikkanje budilke. Ves svet je spal. Samo jaz nisem mogel. Ves svet je počival pod gluho strujo sanj, ki jo je srebrila mesečina, samo moj obraz se je dvignil iznad nje, v molčanje noči.

Upral sem oči v prostor, toda vsi predmeti so se mi zdeli kakor v megli potonjeni. Gledal sem jih, ne da bi jih videl. Kar sem videl zares, ni bilo nič predmetnega; bilo je iz sanj in spomina rojeno, bila je povest, ki jo je šepetalo srce.

Videl sem zimsko pokrajino v rožnatem jutranjem soncu. Kupe deviškega snega ob razvoženih cestah in modre sence med nagrmadenimi grudami. Na desni plani se temno nitjo zasneženega potoka, na levi gozd. Živo zelenje smrek pod mehkiimi kapami snega, rdečkasta debela borovcev in temnozeleni ribnik, še ves v senci. Nekdo sem hodil tod. V prav takem vselem jutru, s prav tako svetlomodrim nebom in z vrsto svečanih gorskih očiakov na obzorju. Bil je čas po božiču, ko po vaseh še diši po praznikih, toda na prisojnih rebrih že rijejo trdi, beli srčki teloha iz tal.

Gledal sem to podobo nekdanjih dni in v živi bolečini se mi je stisnilo srce.

Domovina!

Zaželel sem si nazaj v ta svet, ki sem ga tako zelo potreboval za svoje, čisto svoje življenje. Zaželel sem si tistih ljubljenskih črnih pomladanskih noči z južnimi

zvezdami in toplimi viharji. Potoki dero med mladimi travami, vode klokotajo v temnih globelih, divje gosi tožijo ponoči nad rodnim mestom. Zahrepenel sem po domačih večernih zarijih, po jutranjih meglicah, po dišeči pomladanski prsti in po tihih stezah, vodečih skozi hladne, z roso oblite gozdove.

Tedaj se mi je zazdelo, da čujem od vrat kaj čuden šum. Obrnil sem se in pogledal. Da, čez prag se je izpod vrat podedilo po tleh nekaj črnega in je počasi zdrselo proti sredini sobe. Temna proga je bila videti mastna in nabrekla. Kakor kača se je potegnila od vrat do srede sobe, kjer se je enakomerno razlivala, kakor bi se nekaj natekalo v lužo.

Vstal sem in stopil bliže. Široki obraz zimskega meseca se je bil že odmaknil od okna in oko ni moglo razpoznati, kaj je na tleh. Počutil sem. Res se je neka gosta tekočina leno vlivala v sobo. Pomočil sem prst vanjo in ko sem ga dvignil v mesečno luč, me je stresla groza. Prst je bil ves krvav. Tišina okrog mene se je zgostila. Težka in brezšumna je polnila sobo, ko sem strmel v široko lužo krvi pred seboj. Bilo mi je, kakor bi me bila trda roka prestavila iz poprejšnje igre domišljije v edino pravo resničnost. In od prvega trenutka sem sedaj vedel vse. Vedel sem zlasti, od kod in zakaj kri. In

čudna, strašna je bila procesija podob, ki so se zvrstile mimo mojih oči.

Videl sem velik vojaški kamion in talce na njem. Po pet in pet jih postavljajo pred puške in vojakom v železnih čeladah se rahlo tresejo roke. Kri škropi zidove in prašni tlak je ves krvav. Eden izmed talcev je namočil suknjo padlega tovariša v krvi in jo tresel čisto v obraz: »Ali se še niste napili naše krvi?«

Videl sem vaško ulico, pokrito s trupli. Ob vodnjaku dva otroka, ki se še v smrti držita za roko, kakor sta se bila držala na svojem brezupnem begu. Ene mu je bajonet prebodel vrat in sence, drugega je ubila krogla. Belo oko prvega se prazno upira v sonce.

Videl sem na stol privezano dekle na tovarniškem dvorišču. Oficirjeva pištola ji je ratresčila glavo. Zdaj sedi tu, mrtva, za zgled in svarilo, in velike mesarske muhe se pasejo po njeni krvi.

Videl sem...

Čemu naštevanje! Videl sem naše može in fante, dekleta in otroke, vrste kmečkih in delavskih očetov in matere, sinov in hčera v trpljenju, kakršnega še ni doživela slovenska zemlja. In ko se je ta krvava procesija pomikala mimo oči duha, sem se zavedel, da se je prižgala v mojem srcu luč nekega nikdar doslej tako živega občutka. Vsak izmed teh blede ob-

IVAN POTRČ:

ČEŠNJE

(Odlomek)

Mlada ženska — skoraj otrok — je hitela z zaskrbljenim obrazom z meniških travnikov, kjer so te dni sušili. Na ogonu — imela ga je na Lenartovih njivah — je izruvala nekaj ranega krompirja za večerjo in si ga nadevala v predpasnik. Skozi smrekovo hosto so se steze vlekle in vzpenjale, da se je precej upejala. Pred Svenškovo domačijo si je počinila; naslonila se je ob plot in si pridela otroka.

»Težak si, Vanč!« mu je pošepetala na uho in ga postavila kraj sebe. »Hvala Bogu da sva na ravni! Hitela bova, ti boš tekel pred mano, piščanci naju že čakajo. Ni Vanča, da bi jim odprl okno v hlev. Na obrajadah čepijo in gledajo sem dol, če že prihaja Vanč. A ne, Vanč?«

Mali je povešal glavo in se kremžil. Pohupkala ga je in mu pokazala z roko tja čez gozd na polja in ravnic, koder so ji blodile zaspane oči.

»Poiščiva ato, Vanč! Ata kosl...« Nagovarjala ga je, da bi ga spravila v dobro voljo — tega lačnega otroka. »Do mlake še, pa bova doma. Mama bo zakurila in skuhala Vanču krompirjevo juho. — Si našel ato, Vanč? Tam doli je Kurežovo, tam kosl...«

»Ata, ata-a-a...« je krmežljivo zapel otrok, zakrilil tja dol in nagnil utruje o glavo kakor uvela cvetka.

Iskala sta ga preko Toplakovih njiv in anahofske grofije, kjer so si kočarke pred dnino in po njej ob večerih in jutrih ogrebale krompir in okopavale koruzo; gledala sta preko drevja okoli hramov, kjer so otroci preganiali živino in vpili; hodila sta s pogledi ob grmovju po stezah med polji in po cesti tja do humskih goric — samo dedkove bogatije sta se ognila. Kuna ga je našla med Kureževimi kosci in ga pokazala otroku.

Vanč je gledal po materini roki in ga

razov ml je bil nenadoma blizu in draz. Kakor bi me bila združila z njimi skupna bolečina globoko ranjene duše. Sleherno to iznakaženo, v poslednji sen zamaknjeno glavo, bi rad vzel v dlani in jo stisnil k sebi. Ubogi vi, diagi, sveti naši mrliči! Domovina!

Da, toda zdaj ne več domovina letnih časov, travnikov, polj in gora. Nič več samo domovina osebnega veselja in sreče. Moja domovina se je razširila, poglobila in počlovečila. Roke mučenih, poklanih, postreljenih, ubitih in vseh padlih so to noč posegle po meni in me trdneje kot kdaj prej priklenile na domačo prst. Žgale so me rane, ki jih mrtvi niso več čutili. Pekle so me krivice, njim prizadejane. Iz vse prelite krvi, iz solz in gorja, iz utajenega srda, ki mi je vse nekdanje človeško lice preoral, iz vsega tega se je to noč rodila v meni doslej neznana slast. In vedel sem: postal sem član velike, tisoč in tisočobrazne družine.

Zunaj je potemnel svet. Mesec se je nagibal za gore, črne strehe so se risale na razsvetljenem nebu. Čudno miren sem zapel legel. Še sem upiral oči v okno, toda pogled ni več jasno razlikoval predmetov od sanjskih podob. Samo en občutek je živo tlel v meni: Kadar koli bom hodil spet po naši zemlji, ne bom nikoli več sam. Sleherna misel, sleherni zgib srca bosta povezana s trupli naših žrtev, ki bodo pod sladko slovensko rušo spale svoj večni sen. Umrli so, padli so, bojvniki in mučeniki, toda njihov sen o svetlejšem, človeka vrednem življenju, ni umrl. Ta sen živi, ta sen gori v nas — ostal je za nas smisel odmerjenih nam dni, obveza in tudi dolžnost.

iskal, toda za goricami je zahajalo sonce in ga slepilo, da ni ničesar videl. Mahnil je proti zidarjem, ki so se vračali mimo Toplakove domačije, in klical: »Ata gre, ata gre!«

»Ne, Vanč! Na travnikih je, tam pod Humom, pod goricami... za Grajeno.« Kazala mu je tja in ga obračala proti soncu. Toda tja ni hotel gledati: povedil je roke in se naslonil na njo, da bi ga odnesla proti bajti. Komaj jo je dočkal, ko pa ni mogla odtrgati oči od grabe. Vanč se je zacmeril.

Mimo Svenškovih ga je nesla: pred domačijo so nad potjo zorele češnje in se ponujale; otrok se je vzpel z matere in segel po njih. Udarila ga je po roki in voščila lahko noč Svenškovim na dvorišču, kot da bi se jim opravičevala. Za hišo je pritisnila razgredo lice k objokani otrokovi glavi in zavzdihnila.

»Saj... ata ti jih bo prinesel zvečer, ko bo prišel s košnje, zvrhan klobuk češenj ti bo prinesel. Vanč, pa nikomur ne smeš povedati, da si zobal češnje!«

Vanč je narejeno odkimal.

Kuna se je zamislila in zrla na ilovnato pot pod nogami. »Ubogi ata«, je rekla sama zase.

Otrok ji je zlezel z naročja in se tiho vlekel kraj nje.

Na sepu za opuščeno meniško gorico sta zadnjič počivala. Ona je sedla na izkopan štor, otrok pa je legel pred njo na mah, prerasel s travo. Doli je valoval svet vse do Drave, ki se je kazala z bogate ravnice, zapredene s haloškimi hribi v ozadju v vedno gostejši mrak. Njive so bile zorane in posejane, v žitu in koruzi; hiše so se spravljale k večerji in spanju. Na gozdove, na prevezane gorice, na ceste in potoke, na vse je legala utrujena letna noč. Kurežev travnik ji je zakrivala Gomila.

»Moj Bog!« je pretrgano vzdihnila, šla z roko, ki se je še držala posušena zemlja z nlive, preko obraza in zaklela: »Ah, prekleti!« Oči so obstale na zidanem Ornikovem hramu in užaljeno zagorele.

Vanč je šel med poležanim kolienom in se vzpel na sep. Pokazal je na Gomilo in zaklical:

»Češnje, češnje!«

Zdrznila se je in ga z jezo potegnila k sebi. »Kaj te brigajo tiste češnje. — tam« bi mu najrajši zavpila. Naj ju kdo vidi, naj ju sliši kdo na Ornikovem!

»Ornikove — dedkove... Dedek nas ne trpijo, naju ne trpijo...«

Peklo jo je, da je nosila kdaj otroka tod, da mu je razkazovala te češnje in hiše v drevju in med njivami ter mu pela, da bo tu njun — njihov dom. Vzdignila se je in odvlekla otroka s tega kraja do klancu, da se je spodikal na koreninju, ki je poganjalo iz hoste, ter se cmerila.

Za onim bregom, za hosto jo je čakala podrita bajta, jo je čakalo lačno prase...

PO POTI

ŠTIRINAJSTE

Pravijo nekateri, da se o osvobodilni vojni jugoslovanskih narodov preveč piše in preveč poudarja njeno vlogo ob sleherni priliki. V resnici je prav nasprotno. Treba je še kritično in podobno osvetljevati zmagoviti boj jugoslovanskega ljudstva proti okupatorju, zmerom in zmerom poudarjati zgodovinski pomen ljudske vstaje, ki je pometla s tujimi in domačimi izkoriščevalci ter tako ustvarila pod vodečo zastavo Partije vse potrebne pogoje za pot v socializem. Zato je prav danes, ko delovni ljudje Jugoslavije, nerazdružno povezani v svobodni državni skupnosti, s težkimi žrtvami in naporu socializem grade, še posebej lepo in prav, da so nam vsem pred očmi, v spominu in vzpodbudo slavne in svetle tradicije, izbojevane v krvi, solzah, trpljenju, brezprimernem požrtvovanju in junaštvu. Naloga zgodovinarjev in umniških ustvarjalcev je posredovati ta zgodovinska izročila bodočnosti, da se bodo rodovi znanincev navduševali in učili ob pričah in zgledih ljubezni do domovine, do svobode in resnice.

Zaradi vseh teh dejstev je naložena sodobnikom še posebna skrb ohraniti spominom osvobodilnega boja, pa naj bodo že to kraji slavnih bitk in težkih borb, preizkušenj, grobovi padlih borcev, grobovi talcev in prostori, kjer so padli za svobodo, dalje predmeti, stavbe, kakor bunkerji, ostanki partizanskih tehnik in boja, skratka vse tiste stvari in reči, ki

so v posredni ali neposredni zvezi z osvobodilno vojno.

Vzemimo samo en list iz bodoče obsežne zgodovine narodnoosvobodilne borbe, tisti, ki govori o znamenitem pohodu XIV. divizije NOV in PO Slovenije na Štajersko v zimi 1944, Februarja tega leta je torej od tega poteklo pet let. Pohod sam je bil že od vsega začetka za tedanje prilike osvobodilne vojne nad vse smela in odgovorna vojaška operacija večjega obsega. Pomisliti moramo, da je prav takrat okupator zbiral svoje in domače izdajalske sile na vseh sektorjih naše ožje in širše domovine za predzadnji brezuspešni poizkus razbitja glavnine narodnoosvobodilne vojske v Bosni. Velike zmage Sovjet. armade na vzhodni fronti so že naznanjale bližajoči se polni nemškega fašizma. Okupatorji pri nas so v zmedu in strahu postali še brezobzirnejši, pa tudi občutljivejši, saj je jugoslovansko ozemlje pomenilo zanje edino možno prometno zvezo za umik njihovih čet z balkanskih bojišč. Ozemlje Štajerske je bilo še posebno na gostu prepreženo z bunkerji in utrjenimi postojankami. Zato je bilo potrebno, da pošlje narodnoosvobodilna vojska na Štajersko večje sile za okrepitev osvobodilnega gibanja, za dvig narodne zavesti v strahovanem domačem prebivalstvu, za pomnožitev vrst borcev za svobodo, ki naj bi odločilno posegli v načrte operacije hromitve prometnih zvez okupatorjevega zaledja ter

uspešno pomagali pri končni osvoboditvi vse naše sever. domovine, tako Štajerske kakor Koroške. Ta naloga je pripadla štirinajsti diviziji.

6. januarja je divizija s svojimi brigadami: Tomšičevo, Šercerjevo, in Bračičevo nastopila svoj pohod iz belokranjskega osvobojenega ozemlja. Pohodu so se priključili številni politični delavci in kulturniška skupina. Divizija ni odšla proti Savi naravnost na Štajersko, kar bi jo stalo zaradi razumljivih razlogov preveč žrtev. Zato je kilometrska kolona dobro oborožena in oskrbljena divizija v enomesenem neopretganem maršu preko Hrvaške, preko Žužemberka in Turopolja prešla čez Savo pod Zagrebom, šla skozi Moslavino, se vzpela na griče Zagorja ter 5. februarja zvečer s prednjimi izvidnicami dosegla slovensko-hrvaško mejo na Sotli. Hrvatsko ljudstvo je s svojimi partizanskimi borci divizijo povsod gostoljubno sprejemalo in ji kazalo pot. Okupator jo je nekajkrat brezuspešno napadel. Ni ji mogel do živega, četudi je vse dni z avioni zasledoval spretne in skrbno pripravljene premike brigad.

Sedlarjevo je ime kraja ob Sotli, kjer so v noči med 6. in 7. februarjem 1944 položili zašilni most, ki so ga prečkale dolge vrste borcev ter prav tako dolga vrsta mui in konj s težkimi strojinami in minometi na hrbtih. Jasno je, da pohod štirinajste na Štajersko ni ostal skrit. Nadaljevanje na 4. strani

PRED 535. LETI JE BIL O

ZADNJE USTOLIČENJE

NA GOSPOSVETSKEM POLJU

Odkar so zamenjali v Karantaniji — predhodnici naše koroške dežele — slovenske voivode frankovski grofje in odkar je prišlo v deželo nemško plemstvo, so bili Slovenci, naši predniki, omejeni le še na podložniške socialne sloje brez političnih pravic. Le še v ustoličenju koroških vojvod se je skoraj do konca srednjega veka ohranil spomin na nekdanjo slovensko svobodo; po letu 1414 pa je izginil tudi spomin. Tako so naši predniki 18. marca 1414 zadnjič svobodno in v slovenskem jeziku ustoličili svojega voivoda na Gosposvetskem polju. Iz »Koroškega zbornika« povzamemo naslednji članek o ustoličenju:

Prav ob propadu svobodne slovenske karantanske države so se že začeli izločevati posamezni kosezi kot »plemeniti možje«, »možje, izšli iz dobrega plemstva« in »prvaki« izmed ostalih kosezov. Izoblikovala so se že tudi prva zemljiška gospodarstva. Po vsem sodeč, so bili na to še redki primeri. Ko pa so prišli Slovence pod Franke, je frankovsko že izoblikovano plemstvo odrinilo te slovenske zametke in ustanovilo naravni razvoj. Posamezne odlične Slovence so prevzeli medse in so jih odtušili narodu, iz katerega so izšli; celoten stan kosezov pa je ostal sprva v svojem vmesnem položaju: gospodarski in socialni pritisk jih je v teku srednjega veka znašil na stopnjo navadnih podložnikov. Samo že iz njihove vloge pri ustoličenju in iz nekaterih olajšav pri dajtvah je sijala njihova nekdanja velečina. Prav v tem prelomu samostojnega slovenskega družabnega razvoja je bil največji usodni pomen propada slovenske karantanske države.

Vladar karantanske države se je imenoval knez. Zdi se, da je bila v 8. stoletju knežja oblast že načelno dedna v moški črti. Ta dednost je bila pa pogojena še z drugim, demokratičnim elementom. Po smrti starega kneza je namreč odločal o novem knezu zbor kosezov (posebna oblika slovanske veče), ki je mogel kandidata odkloniti. Karantanija je bila torej nekaka knežja republika.

Po knezovi smrti je dobil vrhovno sodno in upravno oblast začasno v roke sodnik, ki so ga knezi izvolili iz svoje srede. Ta sodnik je sklical zbor kosezov odnosno njihovih zaupnikov (»dobrih ljudi«) in je na njem vprašal vsakega koseza posebej in vse skupaj, če se jim ta, ki je določen za kneza, zdi primeren za vladarja. Če je večina pritrdila, so ga slovesno ustoličili na Gosposvetskem polju. Novega vladarja so oblekli s sivo kmečko obleko, ga posadili na konja in ga peljali h knežjemu kamnu pri Krnskem gradu. Medtem ko so ga peljali trikrat okrog tega kamna in mu s tem simbolično izročili njegovo oblast, je pelo okrog sto-

ječe ljudstvo zahvalne obredne pesmi v slovenščini. Ta stara oblika obreda se je ohranila v Švabskem zrcalu, nemški pravni knjigi iz poznega srednjega veka. Pod nemškim in krščanskim vplivom se je obred pozneje precej spremenil, pa tudi v tej majši obliki je ostala slovenščina obredni jezik, koseški zbor in koseškega sodnika pa je zamenjal kosez iz rodbine vojvodskega kmeta iz Blažnje vasi. Ta čast je bila v njegovi rodbini dedna že vsaj pred ustoličenjem leta 1386.

Prvotna oblika ustoličevanja, tega edin-

stvenega obreda v vsej Evropi, je doma brez dvoma v slovenski karantanski državi. Bistvo obreda ob knežjem kamnu je očitno to, da kosezi kot najvišja plast slovenske družbe izroče novemu vladarju njegovo oblast. Nastati je mogel samo v času, ko je bila Karantanija slovenska (obredni jezik) in ko so bili kosezi njen najvišji družbeni sloj. Od karolinške dobe dalje pa so odločali v deželi nemški plemiči. Odtlej dalje torej ta obred ni mogel več nastati. Tudi zgodovinski viri ga omenjajo prvič že sredi 8. stoletja, ko nemškega plemstva še ni bilo v deželi.

PO POTI ŠTIRINAJSTE

(Nadaljevanje s 3. strani)

namškimi okupatorjem, ki so zbrali na kozjanskih cestah in prehodih močne, deloma tudi motorizirane oddelke redne vojske ter policijskih in gestapovskih enot.

Tega, da bo okupator z vsemi razpoložljivimi silami poizkušal zavreti divizijo pot in jo uničiti, so se prav dobro zavedali tako štab kakor vsi borci divizije. Vedeli so, da morajo za vsako ceno obdržati red, disciplino in trdno povezanost vojaških enot ter tako izvršiti drugi in glavni del svoje naloge: okrepiti borbenost štajerskih enot narodnoosvobodilne vojske, dvigniti politično zavest prebivalstva in v deželi, ki so jo Nemci proglasili za del rajha in večno nemško s širokopoteznimi vojaškimi akcijami tolči okupatorja in mu spodrežavati za južna in jugovzhodna bojišča najvažnejše prometne poti in zveze.

Kogar koli bo privredila danes pot na Kozjansko, mu bodo prebivalci pokazali kraje, kjer se je divizija že takoj prve dni po prihodu preko Sotle zapletla z Nemci v večje boje, na primer ob cesti Pilštajn — Planina, preko katere so si borci izsilili prehod ter znova uničili napadajočemu sovražniku 14 tonski tank, tanketo, dva kamiona vojaštva, potolkli prvih sto nemških vojakov in zaplenili dobroštevilo pušk in strojníc. Razumljivo je, s kakšnim presenečenjem in s kakšno radostjo je sprejelo od okupatorja terorizirano in zastrašeno prebivalstvo prvo veliko enoto domače osvobodilne vojske na svojih tleh.

Bohor, najvišje pogorje na Kozjanskem, je poletil s svojimi razraslimi gozdovi in razgledom prijetna izletniška vaba. Bohor je danes zgodovinsko prizorišče težkih bojev štirinajste divizije z okupatorjevimi četami, zlasti na njegovem severnem pobočju, na tako imenovanem »Fledermaus«. Na Bohorju je divizijo zalotil sneg, ki jo je poslej spremljal na vsej težki poti preko Štajerske. Z Bohorja je divizija pda-

mila v dolino ter uničila rudniške naprave v Rašanju in Senovem klubi takojšnji sovražnikovi intervenciji. Bohorski domačini bi ti pokazali v skriti grapi ostanke starega bunkerja, v katerem je 1943 prezimovala domača kozjanska partizanska četa in kamor je divizija s pomočjo kozjanskih borcev spravila svoje prve ranjence.

V sneženih viharjih je divizija prodirala preko ceste Sevnica — Planina čez višine Padeža na odsek Okroglice — Zavrata, od koder je nameravala vdreti v dolino Savinje, jo prekorati in se prebiti do rečice v Savinjski dolini. Na cesti Jurkloster — Rimske toplice bi popotniku domačini pokazali kraj, kjer je divizija prečkala cesto, seveda ne brez spopada z zasledujočimi Nemci. Pobesneli sovražniki so v svojem cinizmu polovili gručo domačih otrok ter jih pehali pred seboj proti zasedi, ki je ščitila diviziji prehod preko ceste. Nakana jim ni uspela, otroke so naši borci pustili naprej in potlej s podvojenim ognjem pregnali in razpršili sovražnikovo kolono.

Toda okupatorjevih čet je bilo zmerom več in več. V vsej naglici je dovažal od vseh strani nova in nova ojačenja, razpostavljal na vseh poteh in cestah tanke in topove v trdni nameri, da v enem samem jeklenem in ognjenem obroču divizijo stre in uniči. Prehod preko narasle Savinje je bil nemogoč. V noči 13. februarja se je divizija v globokem snegu pričela prebijati v izpremenjeni smeri proti Sv. Petru. Borci so nastopali najtežje dneve neprestanih spopadov v zasneženih višinah in bregovih, dneve nadčloveških naporov in žrtvovanj. Utrujeni, premraženi, sestradni borci so se v snegu preko kolena in s puškami v rokah, ki so jim sproti zamrzovale cevi, zaganjali pod udarci granat nemškega topništva skozi nemške zasede in obkoljevalne obroče. Prebijali so se čez ceste in spet lezli v strme skalnate bregove, noč in dan zasledovani in

mi skrivali pravico, ko sem žejen kopnel za njo! Jaz pa sem vedel, da je ne morejo skriti, da je nespametno njih početje, če mislijo upihiniti sonce. In sem jih vse ukanil in sem poslušal božji glas in sem se napotil na težko pot, na dolgo pot do cesarja. Pri njem je začetek pravice, k njemu me vodite!»

Še enkrat ga je pogledal jezični dohtar, čudno se je nasmehnil in se je okrenil, da bi šel.

»Kam, gospod?« je vzkliknil Jernej in spreletela ga je groza. »Niste me še poslušali do konca, niste še uslišali moje prošnje! Kdo bo stal ob moji strani v tem strašnem Babilonu? Roko mi dajte, če ste krščanski človek, če je božja beseda v vašem srcu, tja me vodite, kjer je pravica!«

Tako se je tresel Jernejev glas, kakor da bi bile solze v njem.

»Te bomo že tja spravili, kjer je pravica in pamet!« je rekel jezični dohtar in je šel.

In komaj je to storil in so se zaprle duri za njim, so prišli drugi in so prijeli Jerneja in so ga odvedli. Zarožljali so ključ, nizke duri so se odprle in Jernej je stopil v izbo, kakršne še ni videl.

Čisto prazna je bila, stene so bile gole in sive. Ob zidu so stale široke nizke klopi, z umazanimi plahkami pogrnjene; mize ni bilo. Komaj se je Jernej ozrl in začudil, so se zapahale duri.

(Dalje.)

ANTON AŠKERC:

Knežji kamen

(Odlomki)

»Polje lepo, polje Gosposvetsko, dežele koroške ti cvet! Kai nomeni kamen stari v tebi, svedok iz neznanih nam let?«

V kresni noči krasni, tajnopolni kum Stojan se vrača domov. Ore no polju Gosposvetskem ravnem, a bliža se doba — duhov!

Pride h kamnu: »Ni to prestol, ka-li? Kdo sedel je tukaj? Povej! Nem si! Mah že te obrašča zelen, razpadeš pač prej ali slej!

Nem si! Tiho vse okoli tebe. Ko sonce ti sije, molčiš; a ko noč na tebe pade črna, ti ves oživiš — govoriš!«

»Čuj, svobode naše pokopane pomnik je ta kamen edin! Tujcu suženj ti pozabil davno, da otec svobodnih si sin!

Knezov naših prestol je slovenskih ta kamen! Tega ti ne znaš? Samo sedel tu, Borut, Gorazd je pa Ingo, poslednji knez naš!

Tu volili smo sami si kneza; kmet sam mu dajal je oblast; narod sam iz sebe mu izročal moč žezla in krone je čast...

Domovine le iskati sreče, vsem braniti pravdo vsekdar, z mečem v roki tu prisezal glasno v jeziku je našem glavar!

Čitaj črke tu na kamnu svete! — Mi vdolbli smo v kamen jih, znaj! — PRAVDO BRANY VDOVE — domovine...

A kdo jo vam brani sedaj? Mi sedeli s knezom smo za mizo — za vrati stojite zdaj vi!... Mi iz polnih skled obedovali, a vam še ne dajo kosti!...

Kdaj izpolni se napis na kamnu? Da duh bi moj mir že objel! Kdaj, vi bratje...!«

obsipani z ognjem sovražnikovih planinskih čet, orožništva in policije. Tako je bilo med Štorami in Št. Jurjem, kjer je divizija prečkala železnico, tako je bilo pri Dramljah, pri prehodu ceste Vitanje — Konjice ter v hrapah in strminah Konjske gore, tako je bilo vseskozi. Žrtve so padale, toda borcem ni upadel pogum, z uporno vztrajnostjo so se prebijali naprej v osrčje Štajerske.

Paški Kozjak je postal s svojimi vrhovi in globokimi grapami krvavo bojišče. Ravne, Plešivec, Graška gora, Razbor in še toliko drugih krajev in imen so priče bitk, ki so besnele noč in dan. Bilo je, kakor da samo nebo bljuva na utrjene borce ogenj in železo. Nemci so sprti obkoljevali sleherni korak divizije, ki se je namenila prebiti na črto Bele vode — Mozirska planina ter dalje na koroško stran. Iz Slovenjega Grada, iz Soštanja, iz Črne so drvela nova in nova sovražnikova ojačenja, tanki so brneli po cestah, okupatorjeve močne zasede s težkimi strojnimi in minometi so prežale na vsakem koraku.

Nad Ravnami si je na nekem grebenu postavilo nesmrtni spomenik šestnajst borcev, vseh šestnajst komunistov. Požrtvovalna šestnajstostica je krila s svojimi telesi diviziji hrbet, ko se je ta spuščala v grapo, da prebije nemške zasede. Borci so zadrževali sovražnikov naval proti grebenu do poslednjega diha, vse dotlej, dokler se ni zadnji zgrudil v sneg in ga pordečil s prelito krvjo. Nad Belimi vodami sta dala življenje za svobodo pesnik Kajuh in kipar Weiss-Belač. To so bili poslednji dnevi silovite okupatorjeve ofenzive proti Štirinajsti, ki je v gorah spet strnila svoje vrste, jih okrepila z novimi borci, da je potlej spet planila v dolino v naskok. Divizije ni mogla razbiti desetkratna sovražnikova premoč, niti upogniti in streti tolikšne mere trpljenja in žrtve.

Cena svobode, cena naše srečne svetle prihodnosti je bila visoka in težka, zato nam morajo biti tembolj dragoceni spomeniki osvobodilnega boja. Takšnih spomenikov-premore naša domovina nebroj.

Ivan Cankar HLAPEC JERNEJ in njegova PRAVICA

Sedel je na klop, culo in škornje pa je položil na tla. Gledali so ga in so se mu smejali in ga niso več ogovarjali. Komaj pa si je malo odpočil in preden še se je vdal spancu, ki mu je legal težko na oči, so prišli, vzeli so mu culo in škornje in palico, tudi kamižolo so pretipali in preobrnili in so vzeli nož in denar: nato so ga vodili iz hiše in so ga posadili v čuden voz, ki je bil zaprt na vseh straneh, kakor ječa na kolesih.

»Kaj počenjate z menoj? Kam drži pot?« je vprašal tistega, ki ga je spremljal. Spremljevalec pa ni nič odgovoril in se tudi ozrl ni.

Strah je bilo Jerneja in prosil je v svojem srcu:

»Nehaj, o Bog, star sem in truden, polne žuljev in oteklin so že moje noge, ne zmorejo več te poti! Sam si odmeril mero trpljenja in bridkosti; meril si jo z mojo močjo in se nisi zmotil; samo še eno klastro si mi odmeril, nič več, in ne boš dopustil, da omagam, preden izpolnim tvojo zapoved! Daj, da zaslišim kmalu tvojo besedo, daj, da si kmalu odpočijem! Roke se mi tresejo, sluh mi odnovečuje, tudi vidim že slabo od same brid-

kosti! Potolaži kmalu svojega hlapca Jerneja, da pride z veselim srcem pred tvoje obličje! Tistim, ki blodijo v temi in pljujejo na tvojo pravico, pa dodeli milost in spoznanje!«

Pripeljali so ga do druge hiše, vodili so ga v drugo izbo. Tja pa je pričel človek, ki je govoril Jernejevo govorico. Suhoten, dolg človek je bil, imel je tenko črno brado in naočnike, podoben je bil jezičnemu dohtarju.

»Kaj pa ti?« je pozdravil Jerneja neprijazno. »Od kod si in kaj počneš na Dunaju? Razloži po vrsti pa ne kvasi praznih besed!«

Jernej pa je bil ves vesel in potolažen.

»Pozdravljeni, gospod! Pozdravljene tudi vaše besede, kakor so bile neprijazne! Kdo bi ponujal roko človeku, ki ga nikoli ni videl in ki je morda kontrabantar in razbojnik? — Jaz pa sem Jernej z Betajpove in sem prišel, da poiščem pravice tam, kjer jo režejo lačnimi!«

Visoko je privzdignil obrvi jezični dohtar in je poslušal ves začuden. Jernej pa je pripovedoval svojo žalostno zgodbo od začetka do konca.

Tako, glejte so me opeharili, tako so

Po naši zemlji

Za mir in svobodo je dal življenje

Bilo je v poletju leta 1943, ko je sonce žarelo, tako jasno, tako čisto. V tistem času je bilo sredi vojne, sredi krvavega klanja. Hitlerjevi pristaši so podivjali, pljani so bili zmage in udarjeni s slepoto, tako da niso videli, kam plove ladja vojne vihere. Razpoke so bile že vidne, zastoj na ruski fronti, polom v Italiji, nezadovoljstvo in skrivnostno šepetanje od ušesa do ušesa, tiho sicer, ker glasno si nihče ni več upal govoriti, nihče ni nikomur ničesar zaupal. Kljub vsemu vpitju radla od polnoči do polnoči, signalom o tako imenovanih »Sondermeldungen«, rafinirano izmišljenim lažem in prikrivanju ter potvorbam resnice niso mogli mirno spati. Zver je podivjala in je hotela pokončiti vse. Po poti, tlakovani s krvjo in polzami, si je hotela utirati pot naprej. Brezčutno, hladnokrvno in preračunano so izseljevali naše družine, vlačili naše ljudi v zapore in taborišča, uničevali so začeli v velikem. Nepopisen strah jim je zlezel v kosti, ko se je raznašalo od ust do ust, da je zaživelo v naših zelenih gozdovih vedno bolj in bolj. Naši partizani so si izbrali gozdove za svoje trdnjave in odskakalne deske. Besno sovražstvo so gojili Hitlerjevi pajdaši do partizanov, rekli so jim banditi.

Toda velik del prebivalstva je spremljal partizansko gibanje z velikimi simpatijami, z gorkim čustvom ljubezni in jih ob vsaki priložnosti podpiral, kjer koli je bilo mogoče, ker je v partizanskih akcijah videlo zarjo lepšega časa, konec vojne, uničenje krvavega fašizma, borbo za trajen in pravičen mir, zlato svobodo. In nad temi ljudmi so se znašli Hitlerjevski gestapovski in policijski krvoloki s pomočjo svojih civilnih domačih agentov. Preganjali so te ljudi po noči in po dnevi, došlo ovadništvo je cvetelo. Brez izjeme, moške in ženske, na pol otroke so med genocidnim zaničevanjem, zasramovanjem in mučenjem odganjali iz šmarjetskih hribov v taborišča, iz katerih se jih zela vrsta ni več vrnila.

Med drugimi je moral nekaj dni po aretaciji med groznim mučenjem in trpljenjem položiti na oltar svobode svoje mladostno življenje Simonov Lojze.

Lojze je bil kmečki fant, vesel življenja, odličen tovariš, priljubljen pri vseh, ki so ga poznali. Ljubil je domačo grudo, z veseljem je delal po zelenih košeninah Simonovih travnikov in oral plodno zemljo njiv na sončnem hribu, bil je najboljši sin svojih staršev in dober brat sestri in bratom. V dno duše pa je čutil odpor proti nasilju in krivici, ki ga je povzročil fašizem nad narodi in posebno nad slovenskim narodom. Temu svojemu notranjemu ukazu je dal duška v dejanju. Kmalu so našli partizani v njem odprto srce in odprte roke.

In tistega sončnega dne 27. julija 1943, ko so v bregu črešnje rdele, ko so spravljali zrelo žito s polja, so prišli. Kakor veliki zeleni kuščarji so gestapovci in policisti oblegali Simonovo hišo. Po Lojza so prišli, rjaveli nad domačimi kot stekli psi, brez sočutja, brez ozira na staro mater in očeta. Mati je zaslutila v dnu materinskega srca najhujše. Po brutalnem zasliševanju so Lojza odgnali. Tako se je pričela njegova težka mučeniška pot od Simona do Prevalj. Grozotno surove psovke, neusmiljeni udarci s puškinimi kopiti so spremljali njegovo — morda je slutil v svojem srcu — zadnjo pot. Še je objel s srcem temnozeleno senco svojega sadnega drevja, sončne trate domačih travnikov, na pobočju njive, na katerih je s toliko ljubeznivi spremljal rast od setve do žetve, vrt pred hišo poln cvetja, tih bel dom svoje mladostne sreče. V duhu je objel svojo trpečo mater in sestro Lono, jezik ni našel besedi, kričalo je sree. Podzavestno je slutil, nikdar več, vse je končano in življenje je tako lepo, biti mlad, ljubiti in ljubljen biti, kakšna sreča. Gnali so ga kot razbojnika naprej, vsak trenutek so ga suvali v hrbet, v obraz, po glavi in ga psovali. Prišli so do bele ceste, po kateri je tolikokrat nameril svoje korake. Pri gostilni pri »Sonnwurtu« je čakal kamion. Izmučen in presušan si je zaželel pitja, ker je bil neznožno žejen, a namesto pijače je dobil surov sunek, kletev in psovke. S surovim suvanjem so ga potisnili v avto, ki je spremljan od oboroženih policistov od drdal naprej. Mudilo se je rabljem in z velikansko naglico je drvel avto mimo njemu tako znanih hiš, kjer je preživel marsikateri nedeljski popoldan brezskrbnih časov, mimo Kralja, mimo Poljane, mimo zelenih travnikov, skozi temnoze-

leni Kraljev gozd, ob šumeči Meži na Prevalje. Vse hiše, polja, travniki in gozdovi so se, kakor bi se poslavljali od njega, zatopili v globok molk. Na Prevaljah so ga vtaknili v hišo strahote, v gestapovski zapor, kjer so stene vpile in odmevale od stokanja nešteti trpinov. V tem poslopiju strahote se je pričelo brezobzirno, brutalno in krvavo zasliševanje. Hoteli so, da bi od Lojzeta kaj izvedeli, da bi kaj izdal. Z vsilo svojega duha se je uprl in prevzel nase nepopisne muke. Vso noč so ga mučili. Teptali so ga po tleh, suvali z okovanimi čevlji, skakali po njem. Spet so ga s silo spravili na koncu in ker niso pri njem dosegli ničesar, so mu z glavo treskali v stene, da so se na stenah še dolgo poznali krvavi odtiski. To zverinsko ravnanje je trajalo vso noč, neskončno počasi so minevale ure. Toda Lojz je ostal trden, močlal je. Le tu in tam se mu je v nečloveških mukah izvil iz prsi stok, krik v neznoznem trpinčenju. In drugi večer so »kulturonosi« tretjega rajha svoje početje nadaljevali. Ravnotako tretjo noč do poznih jutranjih ur, ko je Lojz krvav in izmučen padel v nezavest. V popolni nezavesti bolečin ni občutil in priplaval je na njega lahek sen. Nevidna nežna roka mu je božala potno in krvavo čelo in Lojze je vzdihnil: »Mati, mati, ali ste vi? Sestra Lona, ali si ti pri meni?«

Ob jutranji zarji se je prebudil, prišel je nekoliko k sebi, nikogar ni bilo blizu in kakor blisk mu je šinilo v glavo, proč od tod, v gozd, v svobodo, v življenje. In s težavo je izvlekel svoje izmučene ude na prosto. Jutro je bilo prekrasno, svede zrak mu je kakor balzam hladil rane — in življenje je tako lepo. Toda, nenadoma je počilo, policist je sprožil in življenje mladega človeka je prenehalo, gno izmed nešteti žrtev našega naroda.

Strokovni tečaji Kmečke zveze v velikovškem okraju

Kmečka zveza za Slovensko Koroško organizira po mnogih naših vaseh strokovne tečaje. Kmetje in kmečko prebivalstvo radi obiskujejo tečaje, kjer imajo priložnost poslušati strokovnjake v domačem slovenskem jeziku. Na tečajih obravnavajo aktualna vprašanja, ki se tičejo kmetijstva sploh in se seznanjajo z naprednim kmečkim gospodarstvom. Zadnje dneve so bili zaporedoma trije tečaji. Dne 15. marca je bil v Pribli ves. Tečaj je bil prav dobro obiskan. Toda glej, naenkrat je prišla žandarmerijska patrulja in zahtevala, da se je moral gospodarski strokovnjak, tovariš Vernik, legitimirati in komaj jih je bilo mogoče pre-

pričati, da je to zgolj gospodarsko-strokovni tečaj, ne pa »politično, partizansko zborovanje«, kakor vedno trdijo, čim se neke zbere slovensko prebivalstvo. Tečajniki so bili ogorčeni nad takim ravnanjem, ker je namen policijskih akcij samo ta, da bi vznemirjali in ustrašovali naše ljudi. Drugi dan je bil strokovni tečaj v Železni Kapli, ki je tudi dobro uspel. Dan navrh, dne 17. t. m., je bil tečaj v znani slovenski hiši pri Burgerju v Šmartnem pri Velikovcu. Poleg tovariša Vernika je tovariš Pečnik Janko teoretično razložil in praktično pokazal, kako je treba delati v sadovnjaku, da bo sadjarstvo uspevalo.

nikar ne govorimo, da je pritičje nepotrebnost svinjarija in da nam nič ni mar, če se podre. Bolje je, da pritičje temeljito podzidamo ter preuredimo. Vzidali bomo tudi okna in pobelili stene. Pritičje bo postalo trdno in čisto, zato bo poslej zdravo tudi prvo nadstropje. Poslej bomo laže dihal v prvem nadstropju in čutili se bomo varne, ker bo nadstropje slonelo na trdnjših temeljih.

To se pa lahko zgodi le tam, kjer znajo primerno ceniti gnoj. Kier je gnoj lepa beseda.

2. Pravda za gledališče in gnojnične jame

V predvojni Jugoslaviji je bilo marsikaj nemogočega mogoče. Zato je pa bilo tudi nemogoče, kar je zdaj v naši državi mogoče. Tedaj ni bilo niti mogoče, da bi si kmetje zgradili gnojnične jame. Naša zemlja je silno stradala gnoja — hlevskega in umetnih gnojil, gnojnice se je pa razlivala po cestah in dvoriščih, marsikje celo pred hišnim pragom.

Tedaj je znašal pridelek na hektar povprečno v vsej državi 11,3 stota pšenice (v Sloveniji samo 9,5 q). V Nemčiji 20,5 q, v Avstriji 15,6 q. Bili smo na predzadnjem mestu v Evropi. (Na zadnjem je bila Romunija: 9,1 q.)

V tistih časih je bilo mogoče, da bi

SPZ naznanja

Slovensko prosvetno društvo »Svoboda« v št. Janžu bo priredilo v nedeljo, dne 20. marca 1949, ob 14. uri pri Tišlerju v št. Janžu igro »Svet brez sovraštva«.

Slovensko prosvetno društvo »Jepa« v Ločah bo imelo v nedeljo, 20. marca 1949 ob 14. uri, svoj redni občni zbor.

Ljudske univerze:

V sredo, dne 23. marca 1949 ob 20. uri, pri Pušniku v Ločah. Predavanje: Kako si ohranimo zdravje.

V petek, dne 25. marca 1949, ob 20. uri, pri Šmonu v št. Gandolfu. Predavanje: Zgodovina slovenskega naroda.

V soboto, dne 26. marca 1949, ob 19.30 uri pri Krznarju v Svečah. Predavanje: Kako si ohranimo zdravje.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško naznanja:

Javna zborovanja:

V petek, dne 25. marca 1949, ob 10. uri pri Malvegerju v Hodišah.

V petek, dne 25. marca 1949, ob 11. uri pri Kolarju v Železni Kapli.

V soboto, dne 26. marca 1949 ob 17. uri v kolodvorski restavraciji v Podravljah.

V nedeljo, dne 27. marca 1949, ob 11.30 uri, občni zbor pri Mežnarju na Radišah.

Strokovni tečaji Kmečke zveze

V ponedeljek, dne 21. marca 1949, ob 9. uri, pri Površnjaku na Bregu v Ločah pri št. Ilju.

V torek, dne 22. marca 1949, ob 10.30 uri, pri Orenu v Lipi.

V sredo, dne 23. marca 1949, ob 9. uri pri Pikovcu na Blatu pri Kostanjah.

V petek, dne 25. marca 1949, ob 14. uri pri Prangarju v Zmotičah.

V nedeljo, dne 27. marca 1949, ob 14. uri pri Mezanu v Slovenj. Plajberku.

Zaključna prireditev kuharskega tečaja v št. Janžu v Rožu

bo v nedeljo, dne 20. marca 1949 pri Tišlerju.

Na sporedu: Razstava od 9. ure dopoldne in igra: »Svet brez sovraštva« ob 14. uri.

Pridite v obilnem številu!

Zaključna prireditev gospodarsko-kuharskega tečaja na Blatu

Zaključna prireditev gospodarsko-kuharskega tečaja na Blatu bo v nedeljo, dne 27. marca 1949, v Pliberku.

Dnevni red bo sledeči:

V gostilni pri Brezniku, v prvem nadstropju, bo od 8. do 20. ure razstava kuharskih in šiviljskih izdelkov.

Popoldne ob 14.30 uri bo v telovadnici glavne šole kulturni del in sicer dve igri, prizori, recitacije, petje domačega pevskega zbora in sodelovanje šmihelskih tamburašev.

Vabimo k številni udeležbi od blizu in daleč!

OGLAS

Kupim takoj »Dieselov motor« 4 — 6 konjskih sil in dobro ohraneno slamoreznilo (stroj za rezanje krme).

Ponudbe pošljite na upravo »Slovenskega vestnika« pod oznako »Nujno«.

FRANCE SLOKAN

POVEST

O BELEM

KRUHU

Kjer zemlja slabo rodi, je pač malo kruha. Toda ne primanjkuje le kruha, temveč vsega. Kulturno življenje se razvija precej podobno kakor rastlina; če so tla bogata, je rastlina bujna in močna. Z drugo besedo: tudi človek mora najprej jesti. Dokler bo lačen, stalno lačen in ogrožen bo bolj podoben volku kakor človeku. Ne bo prepeval, ampak bo tulil; ne bo pisal pesni, ampak bo neprestano na lovu za hrano. Bojeval se bo za golo življenje. Dokler nima človek niti toliko sredstev, da bi si mogel sezidati kolibo, si ne bo zidal šol in gledališč. Tudi to je resnica o gnoju in kulturi.

Na podeželju naletiš v nekaterih krajih na zanimive enonadstropne hiše: pritičje je nizko, zelo staro, z malimi linami. Oken niti ni, pritičje je bilo sezidano, ko oken še niso poznali. Namesto šip so imeli v linah kože iz prosojnega živalskega me-

hurja. Povsem drugačno pa je prvo nadstropje. Tam imajo že okna, čeprav še majhna.

V pritičju je zdaj hlev, v nadstropju je pa »hiša«. V starih časih, ko še ni bilo prvega nadstropja, so pa ljudje stanovali v pritičju, kjer je zdaj hlev. Morda so stanovali celo skupaj z živalimi, ki jih je bilo treba varovati pred zvermi.

Podobna stvar je s kulturo. To, kar imenujemo gospodarstvo ali gnotno kulturo, je prvotno, starejše: pritičje in temelj; duhovna ali »prava« kultura je prvo nadstropje. Jasno je, da prvega nadstropja ne moreš sezidati brez pritičja. Če je slabo pritičje, ne more nositi tudi močnega in lepega prvega nadstropja. Zato moramo pri nas sezidati tudi primerno pritičje, da bomo lahko postali res kulturni.

Ko pa že živimo v prvem nadstropju,

»kulturni delavec« napisal razpravo ter v njo izlil vse sveto ogorčenje nad »profanacijo« »skrunjenjem« kulture: v banovinskem proračunu je zasledil »previsoko« dotacijo (podporo) za zgraditev gnojničnih jam — spričo prenzkega zneska za gledališče. Da imajo gnojnične jame prednost pred gledališčem! V resnici je bila podpora za gnojnične jame tako nizka, da bi s tistim denarjem ne pregnali iz gledališča niti plesnobe. Toda kulturo je treba braniti ter poveljevat čisto, če hočeš veljati za kulturnega delavca; braniš jo pa najučinkovitejšo, če se zgražaš nad gnojničnimi jamami. »Prvo je kultura! Prvo je gledališče! Le divjaki lahko cenijo gnojnične jame bolj kakor naše svetišče umetnosti!« Seveda je pozabil povedati, da jim je v kapitalistični državi samo toliko mar gnojničnih jam in gledališča, kolikor jim neposredno nese ali kolikor je potrebno, da natrosijo ljudem peska v oči.

To je bilo mogoče v tistih časih, ko naš delovni človek sploh ni zahajal v gledališče, ker ni mogel; ko so revni prebivalci v jugoslovanskih pokrajinah umirali za boleznijo, ki je posledica uživanja skoraj samo koruzne hrane; ko je bila Jugoslavija med zadnjimi državami po količini izdelanega železa

(Dalje)

Komu in zakaj plačujemo davke

Ena izmed šib, s katerimi gospoda in kapitalistična oblast tepta delovno ljudstvo, so davki. Kakršna je oblast - takšni so tudi davki. Kjer ima oblast v rokah gospoda in njeni priganjači, tam je čista delavec in delovni kmet pod veliko težo davkov, gospoda pa uživa in kopači svojega bogastva.

V zadnjem letu smo videli, da smo morali plačati več davka, kakor v letu 1947. V letu 1948 so zvišali tudi takozvane »prispevke« k zemljiškemu davku. Kot prispevki k zemljiškemu davku veljajo doklada za kmetijsko zbornico, nezgodna zavarovalnina in prispevek za obnovo. Medtem ko so ob koncu leta 1947 opali delovno ljudstvo za 2/3 njegovih prihrankov, medtem ko so cene industrijskih proizvodov stalno dvigali, medtem ko cene kmečkim pridelkom ter mezde delavcev ostajajo daleč za cenami življenjskih in gospodarskih potrebščin, ne zvišujejo samo zemljiški davek, temveč tudi njegove »prispevke« za 15 do 20 odstotkov. Ko vsi znaki kažejo, da delovno ljudstvo pada vedno globlje v gospodarsko krizo, mu nalagajo vedno večje in nove davke. Že samo državni proračun za leto 1949 obremenjuje vsako osebo z več kot 1000 šilingi; zemljiškemu davku so nabili doklado 25 odstotkov, mezni davek pa so zvišali za 60 odstotkov. K tej prekomerni in neznosni obremenitvi hočejo ljudstvu naložiti še poseben davek za vzpostavitev in oborožitev vojašnice, ki nikakor ne bo imela naloge, da bi ščitila ljudstvo pred veliko bedo in nadaljnjim nasiljem kapitalistične gospode, temveč da bi s puškami in strojnimi utrdila njeno diktatorično oblast in zatrla voljo in pravico ljudstva. Znak, da bo to novo breme spet moralo nositi samo ljudstvo, se kaže že v tem, da vodi vlada pogajanja z zastopniki industrialcev o zakonu, ki naj bi tem krogom omogočil višjo investicijo (naložitev) kapitala in ki bi jih za to oprostil davkov v skumni višini 300 milijonov šilingov. Potemtakem naj taisti krogi in taista gospoda, ki pri denarni reformi ni izgubila niti groša in ki je skozi vsa leta samo polnila svoje žepce, dobi sedaj še novo ugodnost, da se zakonitim potom izogne tudi plačevanju davkov. Zato naj pa na izkoriščano in izmozgano ljudstvo pade še večje breme.

Kako delajo in razspajo z denarjem iz davkov, ki jih izsiljujejo od delovnega ljudstva, pa najbolj jasno kažejo deficit pri javnih podjetjih, ki bi morala služiti ljudstvu, ter korupcije, ki jih dovoljuje

vladna gospoda. Šele pred nekaj dnevi je postalo očitno, da je deficit mestnega gledališča v Celovcu narasel na milijon šilingov. Pred kratkim je prišla na dan nova korupcija v oddelkih prosvetnega ministrstva, kjer so si nekateri uradniki prisvojili 282 tisoč šilingov.

Vse to zgovorno kaže, da hočejo sedanji avstrijski oblastniki nahniti ljudstvo v še hujšo krizo, v še večjo bedo in revščino. Skušajo se izgovarjati, da je visoko obdavčevanje potrebno za to, da se prepreči nevarnost nove inflacije. Toda kako naj pride do inflacije, ko je ves kapital v rokah tistih, ki so prav za prav iniciatorji vseh vladnih ukrepov in zakonov — industrijskih in trgovskih zvez ter kartelov in monopolov. Vrana vrani ne skluče očesa, ljudstvo so pa že opeharili za njegove skromne prilhanke.

Kmečko prebivalstvo Slovenske Koroške ima o takšnem obdavčevanju svoje posebno mnenje. Ljudem, ki so na lastni koži občutili vse grozote in načrte gospodarskega zatiranja in uničevanja po fašizmu in ki so utrpeli neocenljivo gospodarsko škodo, katere se nihče ni navedel prispevke, o katerih ne vedo, ko pravil, predložitelj prispevek za obnovo (Wiederaufbaubetrag). Oni naj plačujejo

mu bodo potem koristili in katerih so sami najbolj potrebni. Te ljudi nihče ne more prisiliti, da bi plačevali prispevek za obnovo, dobili pa morajo iz teh prispevkov učinkovito pomoč. Ta davek naj plačujejo tisti, ki so se ves čas bogatili in se tudi danes še bogatijo, medtem ko našega delovnega človeka zatirajo vedno bolj in bolj.

Nadalje. Kdo je upravičen zahtevati od nas, da plačujemo doklado za kmetijsko zbornico, ki nam že tri leta odreka pravico do naših zastopnikov in ki se niti z migljajem ni potrudila, da bi se zboljšale gospodarske in socialne razmere po vseh Slovenske Koroške. Kmetijska zbornica, ki nam je sovražna in ki se postavila na čelo gospodarskega zatiranja in germanizacije koroških Slovencev, nima nobene moralne pravice, da bi od nas zahtevala plačevanje prispevkov, s katerimi pomaga veleposestnikom, njihovim priganjačem in priseljencem, ki se šopirijo po naši zemlji.

Slovenski kmet bo dolžan plačevati davek državi šele takrat, ko bo na svoji zemlji sam odločal o vseh voračanih in ko bo država nadolžila tako, kakor sedaj nadolžira veleposestnike in druge izkoriščevalce.

Sadiar in vrtnar v marcu in aprilu

To sta dva najvažnejša meseca za vsakega sadjarja in vrtnarja. Ko bi hoteli opisati vsa dela in opravila, ki so v tej dobi na dnevnem redu, ne bi mogli to napraviti v eni številki našega lista. Zato v kratkem najvažnejše:

V sadovnjaku moramo končati vsa spomladanska dela, ki so navezana prav na ta dva meseca. Saitenje sadnega drevja končujemo vsaj do srede aprila. Obrožimo mlado visoko-debelno in vse pritrjeno sadno drevje, otrebimo starejša drevja ter razredčimo temeljito vrhove, zlasti pri tistem drevju, ki obeta dobro letno. Obnovimo kolobarje pri mlademu sadnem drevju. Pri letos posajenem pokrimo kolobarje z dobrim gnojem, poleg tega pa položimo še nekaj smrekovih vej. Z gnojnico v sadovnjaku! Ko bo drevje zbrstelo, pride na vrsto škropljenje za 1 odstotno bordoško brozgo, da zavarujemo drevje in pridelek pred škropljenjem. Precepljivane neupravnega sadnega drevja naj bo v osrednjem vseh sadijskih opravil. Precepljamo lahko tja do maja, samo cepiče moramo shraniti na hladnem kraju, da ne preženejo.

V vrtu pa je še več najrazličnejših poslov. To je doba setve in saditve. Pripravimo zemljo za prve spomladanske setve na planem in pa zemljo za sejnalnico (to-

pel ali mrzel gnoj, ali pa gredico v zatisti ob južni steni). Takoj ko se bo zvedrilo in se bo zemlja osušila, sejemo: peteršilj, korenček, črni koren, rdečo peso, šolnato, čebulo, berivko, čebulek, spomladni česen, nekaj poznejše solato, grah in bob. Vse našete setve niso v nevarnosti, čeprav bi se pojavil še kak kratek mrz. V sejnalnico pa sejemo vse tiste vrtnice rastline, od katerih si moramo vzgojiti sadike; n. pr. vse kapusnice, seveda pa tudi najrazličnejše cvetice. Vse setve, hodis to na stalnem mestu ali v kakršni koli sejnalnici, izvršimo ob suhem vremenu. Setev nekoliko potlačimo, pavaliamo ali vsaj z lopato potegnemo. Setve na planem zlasti v nezavarovanih sejnalnicah pokrijemo, dokler ne skalé, s smrekovimi vejami. Aprila že začnemo s presaianjem solate, kolerabe, porela, čebule, ranega zela ter s saienjem ranega krompirja. Proti koncu marca, kakor je pač vreme, odkrijemo vrtnice in razne druge rastline, ki so bile čez zimo zavarovane. Visoke vrtnice sicer odkrijemo, toda pustimo jih na tleh, da jih lahko spet hitro pokrijemo, če bi se pojavilo zimsko vreme. Vse lepotično grmičje, vzpenjalke in vrtnice obrežimo osnažimo trto in vrtna pota, do Velike noči pa uredimo vrt, da bomo imeli veselje z njim.

Pomlajevanje iz panjev (štorov)

K pomlajevanju spadajo pri nekaterih listovcih še poganjki iz panjev — korenin, posebno pri vrbah, trepetlikah in gabrih; kjer nameravamo pomlajevati iglovce, so nam ti poganjki v nadlego. Koristni so na strmih legah, kjer je nevarnost zemljskih plazov, ker vežejo s svojimi koreninami zemljo in branijo plazenje zemlje. Pa tudi v suhih slabih gozdnih krajih v nekaj letih spet obsenčijo gozdna tla in obvarujejo izpiranje rodovitne zemlje. Ob rekah nam poganjki iz panjev od vrb in jelš producirajo mnogo lesa za kurjavo in branijo odnašanje rodovitne zemlje po naraščajočih vodah.

Kakšen mora biti kmečki gozd

Iz podanih navodil za pomlajevanje smo spoznali najvažnejše delo v gozdu. Preglejmo svoj gozd, koliko je golav in še redkih mest, ki so potrebna pomlajevanja. Preudarimo kako bomo pomladili, koliko in katere vrste sadik bomo potrebovali. Naše načelo pa mora biti mešan gozd, ki gozdna tla najbolj izkoristi in jih ohrani prožna. Kmečki gozd pa ne sme biti samo mešan gozd, temveč naj bo zaraščen tudi z vsemi starostnimi razredi od mlaja do starih vojakov. Na ta način je vedno nekaj zrelega lesa za sekanje in tudi ni nevarnosti, da bi po večji prodaji za daljšo dobo ne bilo ničesar za sekati. Upoštevajoč zahteve posameznih vrst na zemljo in svetlobo moramo izbirati med tremi glavnimi vrstami, smreka jelka, bor in v nekaterih krajih bukev. Posebno gorske kmetije, ki so oddaljene od prometa in je njih glavni vir dohodkov les, morajo še intenzivneje

Pri precepljevanju je napačno

če odlašamo do aprila ali maja. Čim prej cepimo, tem bolje se obnese cepitev, in čim dalje odlašamo, tem slabši so cepiči in tem manjši bo uspeh;

če spodnje veje na kratko obžagamo. Spodnje veje pustimo najdaljše, proti vrhu pa naj bodo vedno krajše. Obžagano drevo naj ima obliko piramide. To velja tudi pri pomlajevanju sadnega drevja;

če cepimo drevo dve leti. Precepimo vse veje! Če pa že hočemo cepiti dve leti, precepimo prvo leto spodnje, drugo leto pa zgornje veje, nikdar pa ne obratno;

če na eno drevo cepimo več sort. To je igrača brez praktične vrednosti;

če precenimo slabo rastoče drevje s slabo rastočo sorto. Na sorto s šibko rastjo spada sorta, ki ima močno, krepko rast.

OBJAVA

Spomladansko žitno seme ima naslednje cene:

Spomladanska pšenica:
100 kg »Original« — semena: 100 kg navadne pšenice in 68 šilingov doplačila;
100 kg priznanega drugega pridelka (Nachbau), 100 kg navadne pšenice in 51 šilingov doplačila.

Spomladanski ječmen:
100 kg »Original« — semena: 100 kg navadnega ječmena in 50 šilingov doplačila;

100 kg priznanega drugega pridelka: 100 kg navadnega ječmena in 45 šilingov doplačila.

Oves:
100 kg »Original« — semena: 100 kg navadnega ovsa in 50 šilingov doplačila;
100 kg priznanega drugega pridelka: 100 kg navadnega ovsa in 45 šilingov doplačila.

Kaj pomeni to? Za 100 kg semenja moramo dati 100 kg domačega žita in doplačiti še navedeno vsoto. Zamenjavo izvedemo blago za blago. S priporočilom župana in načelnika krajevnega kmečkega sveta je pa možno, da dobimo seme tudi brez zamenjave.

Semenski krompir (tuzemski) ima naslednje cene:

Pozne vrste:
Original — seme 97.— šilingov
priznani drugi pridelek 74.— šilingov

Srednjezgodne vrste:
Original — seme 120.— šilingov
priznani drugi pridelek 103.— šilingov

Zgodnje vrste:
Original — seme 143.— šilingov
priznani drugi pridelek 120.— šilingov
Cene veljajo za 100 kg — netto, brez vreče, od postaje pridelovalca semenja.

Pomlajevanje v kmečkem gozdu

(Nadaljevanje)

Omeniti moramo tudi setev in naravno pomlajevanje. V letih, kadar ima gozdno drevje storže, si lahko sami pridelamo potrebna drevesna semena na ta način, da v mesecu novembru nabereimo smrekovih storžev, pozimi pa borovih ter jih na zračnem prostoru shranimo do spomladi. Ko postane sonce močno, denemo storže v kakšen zaboj na sonce, da se luščine odprejo in stresemo seme iz njih. Pri rahli toploti sušimo storže tudi na peči. Močna toplota zmanjša kalivost. Mecešnovi storži se na soncu slabo odprejo, zato pridobimo od njih le malo semen. Seme jelke pa navadno zamudimo, ker storži, ki so zreli že meseca oktobra, razpadejo na drevesu. Za seme listovcev je najboljša, če ga malo posušimo na soncu, nato pa ga takoj položimo v zemljo. Samo na ta način bo prihodnje spomlad zanesljivo sklilo.

Za setev v gozdu prekopljemo približno 1 m² velike površine in jih posejemo s semenom. Pogosto se v posekah sejejo žitarice. Hosto požgemo in zemljo prekopljemo. Takrat sejemo med žito tudi seme iglavcev na široko ali v vrste. Gozdno seme ne sme priti globoko v zemljo, največ do 1 cm. Prvo leto žito varuje mlade iglovce, ki so silno občutljivi, pred hudo vročino. Drugo leto, ko so že olesneli, so odpornejši.

Naravno pomlajevanje je tisti činitelj, ki že tisoče in tisoče let vzdržuje vse gozdove. V sedanjem času pa ne moremo prepustiti gozdu popolnoma naravnemu

pomlajevanju, ker bi mogli predolgo čakati. V slabi zemlji poteče približno 20 let, predno se gozd zaseje in še takrat zrastejo najprej manjvredne vrste, ki so v rasti zelo hitre.

Kjer so gozdna tla neugodna in prožna ter niso zaraščena z vresom in mahom, ali če smo vres pokosili in listje pograbili, da seme pade na zemljo, med redkim semenskim drevjem dosežemo lahko prav lepe uspehe pomlajevanja. Zemljo moramo pripravljati za naravno pomlajevanje, kadar se kaže semensko leto. Če bi radi pomladili star enakomeren sklenjen gozd, ga moramo najprej razredčiti, da pride svetloba do zemlje. Pravilno je, da pustimo stati redka semenska drevesa, vendar obstoja v vetrovnih legah nevarnost, da nam veter prekriža vse naše dobre namene in napravi veliko škodo. Dolgotrajna opazovanja nam bodo mnogo koristila, ali je varno in kako se pripravi gozd za naravno pomlajevanje s semenjaki.

Če je naravno pomlajevanje pod redkim semenskim drevjem uspelo, moramo semenjake polagoma odstranjevati, da dobi mlado drevje vedno več svetlobe. Kjer se je zasejal bor ali mecesen, moramo semenjake hitreje odstraniti kot v senčnih drevesnih vrstah. Če se nahajajo med starim drevjem posamezni mecesni, jih navadno pustimo še kakih deset let, da se med mlajem še dobro razvijejo in dajo dragocen les. Vrh tega pa bodo ob obilni svetlobi nastavili mnogo storžev, zasejali se bodo mladi mecesni, ki s svojo hitro rastjo še dohitijo smreko.

usmerjati svojo skrb za vzgojo iglastega drevja, ki je za prevoz najlažji in ki ima največ tehnično porabnega lesa in da visok letni prirastek. Vsaka večja kmetija bi morala v svojem zelenjadnem vrtu imeti tudi nekaj gred za vzgojo sadik. Doma vzgojena drevesca so navajena podnebja in se lahko nepoškodovana ob pravem času presadijo na stalno mesto. V kmečkem gozdu pa naj vlada tudi red. Vsa polomila in bolešno drevje naj se takoj odstrani. Zanemarjen gozd silno kvari lepoto naših gozdov.

Posebno v letoviških krajih mora naš gozd vsled svoje lepote imeti veliko privlačnost. Predstavljamo si pomlad, ko začno v mešanem gozdu zeleneti listovci, kakšen vpliv ima to na naše duševno razpoloženje. V jeseni občudujemo lepoto pestro barvanega listja in pozimi ohranja naš iglasti gozd slikovitost gora. Med gozdnim drevjem pa nam marsikatero vrsto lahko služijo kot okrasno drevje. Prvdssem je lipa, ki s svojim cvetom poživi vsakega, ki prihaja ob cvetu v njeno bližino.

Ob gozdnih obronkih bi lahko gojili črešnje drobnice, ki že sredi aprila stojijo v cvetu in ki nam dajo dragocen les. V topli suhi zemlji bi se dobro obnesla akacija. Te vrste listovcev imajo še poseben pomen za čebelarstvo.

Pomislimo, da so gozdna drevesa dolgotrajne rastline. Zaradi tega moramo vsak ukrep dobro preudariti, da zaradi nepremišljenega dela ne bomo imeli dolgotrajne škode. Segajmo po strokovnih knjigah, ki nam bodo s pridobljeno prakso najboljši svetovalec v vseh potrebah.

M. Z.

(Konec)